

ВІДГУК

офіційного опонента

на кандидатську дисертацію Філоненко Олени В'ячеславівни
«ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ ПРОГРАМИ
РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ НА ІШЕМІЧНУ ХВОРОБУ СЕРЦЯ,
ВРАХОВУЮЧИ КОМПОЗИЦІЙНИЙ СКЛАД ТІЛА, НА САНАТОРНОМУ
ЕТАПІ З ВИКОРИСТАННЯМ НОРДИЧНОЇ ХОДЬБИ», яка подана до
спеціалізованої вченої ради Д 41.600.02 при Одеському національному
медичному університеті за спеціальністю 14.01.33 – медична реабілітація,
фізіотерапія та курортологія.

Актуальність теми. Дисертаційна робота на здобуття ступеня кандидата медичних наук Філоненко Олени В'ячеславівни присвячена оптимізації підходу до реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця (ІХС), у комплексній реабілітації яких застосовується лікувальна дозована нордична ходьба, на санаторному етапі.

Актуальність роботи обумовлена, з одного боку, розповсюдженістю ІХС серед населення, з іншого – підвищенням популярності саме нордичної ходьби, враховуючи рекомендації до застосування для кардіологічних хворих, а також можливостей індивідуалізації підходу до застосування останньої в залежності від факторів ризику розвитку ІХС, які можна модифікувати: наявність підвищеної маси тіла, порушення ліпідного обміну тощо (Горбась І.М., 2015; Кошеля І.І, Скрип В.В., 2019). Також необхідно підкреслити, що метою реабілітації пацієнтів з ІХС на санаторному етапі є поступове підвищення функціональних та адаптаційних можливостей, які повинні реалізовуватись за загальними принципами фізичної реабілітації (Бабова І.К., 2019). При цьому вирішення поставлених реабілітаційних завдань базується на реабілітаційному потенціалі хворого та є лімітованим періодом перебування на санаторному лікуванні, однак повинно сприяти формуванню необхідних навичок та звичок для продовження реабілітаційних заходів на наступних етапах. Тому актуальним є обґрунтування алгоритму вибору підходу до реабілітації хворих на ІХС з

урахуванням вище вказаних факторів та підтвердження підвищення ефективності реабілітаційних заходів при застосуванні останнього.

Зв'язок теми з державними науковими програмами. Наукова робота є фрагментом планової науково-дослідної теми кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичної реабілітації та валеології Одеського національного медичного університету "Розробка програми профілактики передпатологічних станів і захворювань засобами фізичної культури та методами фізичної реабілітації контингенту осіб з різним рівнем фізичної активності" (номер державної реєстрації 0118U007319). Дисертант є співвиконавцем зазначеної теми.

Наукова новизна досліджень та одержаних результатів. На різних етапах дисертаційного дослідження вперше розглянуто доцільність оцінки композиційного складу тіла та неоптимальності статико-динамічного стереотипу при застосуванні лікувальної дозованої нордичної ходьби (ЛДНХ), як складової комплексної програми реабілітації хворих на ІХС на санаторному етапі.

Розроблено алгоритм вибору складових програми реабілітації з використанням нордичної ходьби на основі загальноприйнятих та вище зазначених критеріїв.

Вперше запропоновано застосування оригінального етапного підходу (підготовчий, навчання техніки та безпосередньо процедура ЛДНХ) до використання нордичної ходьби на санаторному етапі реабілітації хворих на ІХС. При цьому розраховано орієнтовні строки різних етапів в залежності від композиційного складу тіла та рівня неоптимальності статико-динамічного стереотипу.

Вперше доведено можливість зменшення періоду навчання техніці нордичної ходьби шляхом застосування підготовчого періоду.

Підкреслено залежність ефективності реабілітаційних заходів із застосуванням нордичної ходьби в залежності від неоптимальності статико-динамічного стереотипу.

Практичне значення представленої роботи. Результати дослідження поглиблюють знання щодо факторів, які впливають на реабілітаційний потенціал хворих на ІХС на санаторному етапі реабілітації із застосуванням ЛДНХ, а також дозволяють підвищити ефективності реабілітації хворих на ІХС на санаторному етапі лікування зі застосуванням нордичної ходьби при використанні розробленого алгоритму етапного підходу до застосування ЛДНХ в порівнянні з загальноприйнятим протоколом.

Продемонстровано залежність між композиційним складом тіла та неоптимальністю статико-динамічного стереотипу та динамікою показників серцево-судинної системи. Проаналізовано вплив водного розчину суспензії живої хлорели на композиційний склад тіла та суб'єктивне сприйняття самопочуття, активності та настрою, а також розглянуто можливості застосування останньої у комплексному лікуванні хворих на ІХС з підвищеною вагою тіла та порушеннями жирового обміну на санаторному етапі реабілітації.

За отриманими результатами підготовлено 2 методичні рекомендації, отримано патент на корисну модель. Матеріали дисертації впроваджено на кафедрі фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології ОНМедУ в програму навчання студентів з циклу «Фізична реабілітація та спортивна медицина», а також лікарів післядипломної підготовки зі спеціальності «Фізична і реабілітаційна медицина, а також у практичну діяльність КУ СБУ санаторію «Одеса».

Ступінь обґрунтованості та вірогідність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертація ґрунтується на результатах аналізу даних 3 етапів дослідження, загальна кількість обстежених – 139 осіб.

Дизайн апробаційного дослідження обґрунтовано на основі аналізу джерел літератури, а також попередніх досліджень, чіткими критеріями включення та виключення до груп спостереження, використанням сучасних та інформативних методів дослідження та статистичної обробки отриманих даних.

Викладені наукові положення і висновки виходять зі змісту роботи, мають теоретичну основу, практичне значення та новизну. Аргументованість та

обґрунтованість наукових положень підтверджена обговоренням на наукових конференціях та конгресах.

Результати дисертаційної роботи викладені у 21 публікації, з них 3 статті в фахових журналах, ліцензованих ДАК МОН України, 3 статті в іноземних виданнях, 1 з яких Web of Science, патент на корисну модель, 11 тез в збірках науково-практичних робіт і матеріалах з'їздів і конференцій та 2 методичні рекомендації.

Наукова робота оформлена у традиційній формі та містить: вступ, огляд літератури, матеріали та методи дослідження, розділи власних досліджень, висновки, практичні рекомендації та перелік використаних джерел літератури. Дисертація викладена з використання сучасної медичної термінології. Розділи, в яких наведено результати власних досліджень, викладені відповідно до дизайну дослідження та демонструють повноту вирішення поставлених завдань.

У вступі представлено матеріали щодо обґрунтування вибору теми дослідження, а також зв'язку останньої з науковими планами, програмами, темами, предмет, мета та завдання дослідження, наукова новизна та практична значущість одержаних результатів.

Огляд літератури містить 6 підрозділів, в яких розглядаються особливості сучасного погляду на реабілітацію хворих з ішемічною хворобою серця на санаторному етапі, можливості застосування реабілітаційного потенціалу як предиктору можливостей організму хворого на ІХС до відновлення, підходи до оцінки композиційного складу тіла, а також особливості біомеханіка різних видів лікувальної ходьби та безпосередньо нордичної ходьби, розглядаються можливості застосування не медикаментозного лікування в комплексній реабілітації хворих на ІХС на санаторному етапі реабілітації. В даному розділі звернено увагу на наявність спроможності пацієнта до оптимальної реалізації необхідних рухових патернів при заняттях з нордичної ходьби, що потребує додаткової оцінки статико-динамічного стереотипу та корекції виявлених порушень останнього до початку застосування ЛДНХ; необхідність обов'язкової наявності періоду навчання техніці; підкреслено необхідність до врахування рівня ІМТ при призначенні засобів, що застосовуються протягом

реабілітаційного періоду; можливість застосування засобів немедикаментозної терапії, а саме водного розчину живої хлорели, при наявності порушень з боку ліпідного обміну хворих на ІХС.

Розділ «Матеріали та методи дослідження» вміщує підрозділи, що описують загальну методологію роботи, а також клінічні, лабораторні, інструментальні та функціональні методи дослідження, що застосовувались в роботі, методи статистичної обробки даних, опис груп досліджень проміжних та апробаційного досліджень.

3 розділ присвячено дослідженню особливостей засвоєння техніки нордичної ходьби в залежності від композиційного складу тіла та неоптимальності статико-динамічного стереотипу. Продемонстровано, що функціональна неоптимальність статико-динамічного стереотипу впливає на строки засвоєння техніки нордичної ходьби та дозволяє прогнозувати можливість виникнення больових синдромів різної локалізації на фоні застосування НХ, наявність сильного кореляційного зв'язку між ІМТ та неоптимальністю статико-динамічного стереотипу спостерігається в осіб з $ІМТ \geq 30$. Також, враховуючи структуру порушень статико-динамічного стереотипу, надано рекомендації щодо обов'язкових вправ у загальному комплексі підготовчої частини заняття. Обґрунтовано необхідність застосування підготовчого періоду перед початком навчання техніці нордичної ходьби в осіб з рівнем неоптимальності статико-динамічного стереотипу вище 3 балів.

4 розділ розглядає особливості впливу водної суспензії живої хлорели на композиційний склад тіла та суб'єктивне сприйняття самопочуття, активності та настрою. За результатами даного поточного дослідження виявлено, що при вживанні водної суспензії хлорели особами з різною фізичною активністю протягом 28 денного курсу спостерігається позитивна динаміка суб'єктивних показників самопочуття, настрою та активності, що обумовлено підвищенням загального тону, зменшенням тривалості необхідного для відновлення сну, а також нормалізацією роботи кишківника. Отримані дані підтверджують позитивний вплив водної суспензії живої хлорели на суб'єктивні показники самопочуття, активності та настрою, вплив на окремі складові композиційного

складу тіла, та відсутність вірогідних змін з боку загальної маси тіла та загальної кількості жирового компонента за вказаний період застосування.

5 розділ присвячено опису запропонованого алгоритму диференційованого підходу до програми реабілітації хворих на ІХС, які займаються нордичною ходьбою на санаторному етапі, що базується на загальноприйнятих підходах, сучасних уявленнях про фізіологію та біомеханіку руху, а також результатів попередніх досліджень.

У 6 розділі продемонстровано результати апробації розробленого алгоритму диференційованого підходу до програми реабілітації хворих на ІХС із застосуванням нордичної ходьби в порівнянні з загальноприйнятим підходом. За результатами даного дослідження встановлено, що застосування лікувальної дозованої нордичної ходьби на санаторному етапі реабілітації за розробленим алгоритмом вірогідно підвищує ефективність реабілітації із застосуванням НХ ($p < 0,05$) та вірогідно вище при рівні неоптимальності статико-динамічного стереотипу < 5 ; суттєва позитивна динаміка неоптимальності статико-динамічного стереотипу реалізуються за наявності підготовчого періоду; період навчання техніці НХ є вірогідно коротшим в осіб при рівні неоптимальності статико-динамічного стереотипу < 5 .

Висновки відповідають меті та завданням дисертаційної роботи та впливають з результатів досліджень.

Таким чином, практична спрямованість роботи дозволяє використовувати її результати на етапі санаторно-курортного лікування у практиці лікарів лікувальної фізичної культури, фізичної та реабілітаційної медицини; окремі фрагменти роботи можуть застосуватись у практиці лікарів спортивної медицини, кардіологів, дієтологів, лікарів функціональної діагностики.

Дисертаційна робота Філоненко О. В. є завершеною науковою роботою, в якій автор обґрунтовує оригінальний підхід до застосування нордичної ходьби на санаторному етапі у хворих з ІХС та досліджує ефективність останнього в порівнянні з загально прийнятим підходом.

Дослідження проведено на достатньому науково-методичному рівні. Застосовано сучасні статистичні методи обробки отриманих результатів.

Під час рецензування дисертації виникли деякі зауваження та побажання, на яких слід зупинитися:

1. Загальний дизайн дослідження є дещо ускладненим як для наукової роботи, поданої на здобуття ступеня кандидата медичних наук, що не зменшує наукової значущості роботи та у цілому відповідає меті та завданням поставленим перед виконавцем.

2. Огляд літератури займає 39 сторінок, але викладений матеріал на деяких сторінках не є достатньо підтверженим джерелами літератури (стор. 22, 23, 24, 26, 38, 54-56).

3. У підрозділі 2.2 « Групи дослідження» не вказано, які стандартні методи лікування одержували хворі на ІХС на санаторному етапі.

4. Чому Ви при вивченні ліпідного обміну у досліджуваних хворих не вивчали індекс НОМА, а вивчали коефіцієнт де Рітіса, який має значення для хворих на цирроз печінки (2.3.3 « Показники лабораторних методів дослідження, що мають вплив на реабілітаційний потенціал хворих на ІХС»)

5. У таблицях 4,1, 4.3, 4.4,4.5 не вказано одиниці вимірювання біохімічних показників крові.

Крім того, до дисертанта виникли деякі запитання:

1. Поясніть, будь ласка, чому висновок до розділу 4 не містить конкретних даних щодо впливу *Chlorella vulgaris* на біохімічні показники крові у досліджуваних хворих

2. Чи є метод оцінки техніки нордичної ходьби стандартизованим?

3. Чому для оцінки толерантності до фізичного навантаження застосовувався саме Честер степ-тест?

Вищенаведені зауваження та запитання не знижують наукового та практичного значення дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук. Дисертаційна робота Філоненко Олени В'ячеславівни «Диференційований підхід до вибору програми реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця, враховуючи композиційний

склад тіла, на санаторному етапі з використанням нордичної ходьби», виконана в Одеському національному медичному університеті під керівництвом доктора медичних наук, професора Юшковської Ольги Геннадіївни, є завершеною самостійною науковою працею, яка присвячена новому напрямку медичної реабілітації, фізіотерапії та курортології – науковому обґрунтуванню оптимізації підходу до застосування лікувальної дозованої нордичної ходьби хворими на ІХС на санаторному етапі з урахуванням композиційного складу тіла та неоптимальності статико-динамічного стереотипу.

За обсягом досліджень, проведених на різних етапах роботи, науковою новизною та практичною цінністю дисертаційна робота цілком відповідає Положенню ДАК МОН України щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук стосовно спеціальності «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія», автор заслуговує присудження ступеня кандидата медичних наук зі спеціальності 14.01.33 – медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія.

Керівник відділу медичної
реабілітації ДУ «Український
науково-дослідний інститут
медичної реабілітації та курортології
МОЗ України», доктор медичних
наук, професор, заслужений діяч
науки та техніки України

 Н. В. Драгомирецька

Лідше засвідчую:

В. о. вченого секретаря
канд. юрид. наук

 О. С. Трошчинко